

SES EĞİTİMİNDE METOT VE UYGULAMA

Prof. Dr. Ayşe Meral TÖREYİN

© Copyright 2021

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-767-965-7

Kitap Adı

Ses Eğitiminde Metot ve Uygulama

Yazar

Prof. Dr. Ayşe Meral TÖREYİN

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Özyurt Matbaacılık

Bisac Code

MUS042000

DOI

10.37609/akya.400

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

***Sevgili Annem Hatice Erçelik, Babam M. Necati Erçelik ve Ablam
Ş. İlknur Erçelik Okatan'ın Anılarına Şükran ve Rahmetle...***

ÖNSÖZ

Ses eğitimi kuram ve uygulama boyutuyla bir bütündür. Bu süreçte, teorik bilgilerle oluşturulmuş sistem dahilinde açıklamalı ve uygulamalı eğitim verilir. Ağırlıklı olarak teorik yönüyle bilim, uygulama yönüyle sanat özelliği taşır.

Ses eğitiminin, olgusal, mantıksal, eleştirel, objektif ve genelleyici olma özellikleri bilim yönünden kaynaklanmaktadır. Gündelik bilgi sadece duyu organlarıyla açıklanır, teknik bilgiler insanın temel ihtiyaçlarını karşılamak için araç gereç amaçlı olarak oluşturulur. Sanat bilgisi ise insanın çevresindeki olaylar ya da nesneler karşısındaki duygulanımlarını, heyecanlarını değişik biçimlerde ifade etmesiyle ortaya çıkar.

Ses eğitimi doğası gereği uygulamalı yapılı ve öğretimi de uygulamaya dayanır. Ancak her uygulamalı eğitim alanı gibi eğitim sürecinde; açıklanması, anlatılıp bilişsel düzeyde kavratılması gereken ses oluşumu, sistemi ve fizyolojisi ile kullanılacak alıştırma ve etütlerle ilgili teorik bilgiler mevcuttur.

Ayrıca, metodik bir ses eğitimi uygulaması için eğitim-öğretim programı, hedef ve hedef davranışlar, öğrenme ürünleri, kullanılması uygun olan öğretim yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirme yöntem ve araçlarının belirlenmiş olması önemlidir.

Dünyanın pek çok ülkesinde 1800'li yıllardan bu yana şan, koro, konuşma gibi ses eğitimi türlerine ilişkin teorik ve uygulamalı yazılı kaynak oluşturulmuş, kullanılmış ve halen de kullanılmaktadır. Bunlardan bir kısmı ağırlıklı olarak teknik çalışmaları içerirken, bir kısmı uygulamaya yönelik olan yönlendirici ve rehberlik edici örnekleri kapsar.

Ülkemizde, yüksek öğretim düzeyinde eğitim veren müzik eğitimi kurumlarının 1982 yılında üniversite kapsamına alınmasıyla birlikte bu alandaki araştırma ve çalışmalar artmıştır. O yıllara kadar daha çok “gösterip yaptırma” şeklinde verilen ses eğitiminde, sonraki yıllarda metodik ve sistematik bir eğitim oluşturulmaya başlanılmıştır.

Bu kitap, ses eğitiminin kavramsal boyutuna yönelik olarak ilk basımı 2008 yılında tarafımdan gerçekleştirilmiş olan “Ses Eğitimi Temel Kavramlar-İlkel-Yöntemler” kitabının metodik ve uygulamalı devamı niteliği taşımaktadır. Kitap üç modülden oluşturulmuştur.

“Ses eğitimine hazırlık ve planlama” “eğitim-öğretim etkinlikleri” ile “ölçme-değerlendirme, uygulama örnekleri ve repertuvar” başlıklarından oluşan modüller toplamda 13 bölümü içermektedir.

1. Modül eğitim-öğretim, ses eğitiminde metot ile ses sistemini tanıma ve farkındalık başlıklı üç alt bölümden oluşmaktadır. Eğitim ve öğretimle ilgili terim ve kavramların açıklandığı ilk bölümde ses ve ses eğitimine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Metodik bir ses eğitimi yapılandırılması olarak düşünülen ikinci bölümde, ayrıntılı bir öğretim programı hazırlanmıştır. Ses sistemini tanıma ile farkındalık kullanıma ilişkin bilgilerin yer aldığı üçüncü bölümde ise insanda ses sistemi tanıtarak, sese hakimiyetin bilinçli farkındalıkla gerçekleştirilmesine ilişkin açıklayıcı bilgiler ve çalışmalara yer verilmiştir.

2. Modül “eğitim-öğretim etkinlikleri” başlığını taşımaktadır. Eğitim sürecinde yapılan çalışmaların anlatıldığı bu modül altı bölümden oluşmaktadır. Ses eğitiminin davranış alanı olarak da nitelendirilen solunum, fonasyon, rezonans, artikülasyon ve duruş ile kazandırılacak olan davranışlarda eşgüdüm konularında ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Solunum ve fonasyon alıştırmalarına da yer verilen bu bölümde doğru ve yanlış solunum örnekleri verilmiştir.

“Ses eğitiminde teknik ve yorum çalışmaları” bölümünde ses eğitiminde kullanılan teknik terim ve kavramlar açıklanıp örneklendirilmiştir. Altıncı bölüm “yorum ve müzikalite çalışmaları” başlığı taşımakta ve eser yorumlamaya yönelik bilgilerle, teknik terim uygulamalarına ilişkin örnekler yer almaktadır.

3. Modül “ölçme-değerlendirme”, “uygulama örnekleri”, “repertuvar” ve “herkes için ses eğitimi” başlıklarını taşıyan dört bölümü içermektedir. Ses eğitiminin aktif/etkin metotla uygulanması göz önünde bulundurularak ölçme ve değerlendirme biçimi tümel değerlendirme olarak belirlenmiştir. Tümel değerlendirme, öğrenciyi bir öğrenme süreci içinde bütün olarak ve performansa dayalı bir şekilde ölçme-değerlendirme alternatiflerinden birisidir.

Ses eğitiminde ölçme ve değerlendirme konusunun geniş kapsamlı olarak ele alındığı ilk bölümde, öncelikle kazandırılması gereken hedef davranışlar saptanmıştır. Bu amaçla ses eğitiminin davranış alanları, davranış türleri ile değerlendirme biçimleri birbirleriyle ilişkilendirilerek öğrenme ürünleri oluşturulmuştur. Her bir öğrenme ürünü birden fazla hedef davranışı içermektedir. Toplamda altı öğrenme ürününün gözlenip dinlenerek ölçülmesinin planlandığı ölçme aracı, eğitim süreci sonundaki ürün/performansla birlikte, eğitim sürecini de ölçmeye olanak sağlayacak biçimde hazırlanmıştır. Türkiye’de ses eğitimi alanında yapılmış olan, süreç ve ürünün birlikte ve objektif olarak değerlendirilebileceği, geniş kapsamlı ve pratik kullanımlı ilk ve özgün bir ölçme aracıdır. Ölçme aracının kapsamı ve kullanımı ayrıntılarıyla bu bölümde açıklanmıştır.

Uygulama örnekleri daha çok ses alıştırma ve etütlerini kapsamaktadır. Toplamda 59 alıştırmanın yer aldığı bu bölüm, QR kodu ile internet ortamından ulaşılabilecek şekilde hazırlanmıştır. 34 alıştırmanın video kaydı yapılmıştır. 9 ve 16 Mart 2020 tarihlerinde yapılan iki kayıtla 34 alıştırma seslendirilmiştir. Bu alışırtmalara yönelik gerekli bilgi, uyarı ve açıklamalar kitapta yer almaktadır.

Pandemi nedeniyle yapılamayan diğer alıştırma kayıtları, kitabın basım tarihini geciktirmemek amacıyla şimdilik kitapta yer almamaktadır. Ancak daha sonra kaydedilecek ve YouTube kanalından erişimi sağlanacaktır.

Bu modülün üçüncü bölümü repertuvar olarak hazırlanmıştır. Başlangıç, pekiştirme ve ileri düzey ses eğitimi için ayrı ayrı verilen repertuvar, düzey hakkında örnek belirleme amacıyla sunulmuştur. Eser isimleri, ses eğitimcilerinin öğrencinin ses yapısı, teknik ve öğrenme düzeylerini göz önünde bulundurarak uygun olan repertuvarı oluşturdukları bilinciyle, sadece örnek olarak verilmiştir.

3. Modülün son bölümü ise “herkes için ses eğitimi” başlığını taşımaktadır. Herkesin bir sesi vardır, herkes konuşur ve şarkı söyler ancak çoğunluk, ses eğitimini bir gereksinim olarak hissetmez. Kişiler seslerinde bir sorun yaşadıklarında ya da tamamen kaybettiklerinde bir foniatristin kontrolü ile birlikte ses eğitimi almayı düşünürler. Bu bölümde, küçük ip uçları olarak her yaş ve eğitim düzeyindeki insanların sesleri sağlıklı iken eğitmeye yönelik teorik ve uygulamalı bilgiler verilmiştir.

Kitapta; metin içinde 14, alışırtmalar bölümünde de 45 olmak üzere toplam 59 ses alıştırması ile 17 solunum alıştırması ve 41 şekil yer almaktadır.

Kitapta sunulan pek çok bilgi ve uygulama, yazarın gerek kendi eğitim süreçlerinde gerekse öğretmenlik ve ses eğitimciliği meslek yaşamında edindiği deneyimlerle özellikle Fransızca kaynakların taranarak harmanlanmasıyla oluşturulmuştur. Bu bağlamda fikir ve uygulama örneklerinin tüm sorumluluğu yazarındır.

Bilim ve sanattaki gelişimin “sürekli sorgulayıp araştırılarak” gerçekleştiği göz önünde tutulduğunda meslektaşlarımızdan geri dönütlerle eleştiri, katkı, öneri ve görüşlerini iletmelerini beklemekteyiz.

Kitap uzun bir sürede hazırlanarak yazılmıştır. Aldığım tüm eğitim süreçlerinde yetişmemde emeği geçen tüm öğretmenlerimi minnetle, şükran duyularıyla ve rahmetle anıyorum.

Bu uzun sürecin başında yanımda ve rahatsızlığının henüz başlangıcında olan sevgili eşim Yılmaz TÖREYİN’i özlem ve rahmetle yâd ediyorum. Akademik kariyer yaptığım süreçlerde gösterdiği sabır, emek ve özverisi her türlü takdirin üzerindedir. Şükran borçluyum.

Yaşadığımız zorlu süreçte bana güç ve destek olan evlatlarım Behçet Uğur, Gülnihal, Zehra Nur ve Hakan ile torunlarım Yılmaz Kağan ve Mehmet Alp TÖREYİN’e teşekkür ediyorum.

Kitabın editörlüğünü yapan ve özellikle son bir yıldır daima yanımda olup değerli görüşlerini aldığım Prof. Dr. Seval KÖSE, Prof. Dr. Feyzan GÖHER ve Arş. Gör. Dr. Şadan ALTINOK’a sonsuz teşekkür ediyorum.

Genç arkadaşlarım, grafik ve çizimleri gerçekleştiren Mehmet DAL, notaların yazımına emek veren öğrencim Prof. Dr. Ferit BULUT, video çekimlerini yapan Serkan SÖNMEZ ile Özgür CENGİZ’e çok teşekkür ediyorum.

Tüm meslek yaşamımda birlikte çalıştığım sevgili öğrencilerime de teşekkür ediyorum.

Kitabın, müzik ve ses eğitimcileri ile sesini seven, doğru güzel ve etkili kullanma isteği duyan herkese yararlı olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Ayşe Meral TÖREYİN

Ocak 2021 Ankara

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	v
ALİŞTIRMALAR LİSTESİ	xxiii

MODÜL I

SES EĞİTİMİNE HAZIRLIK VE PLANLAMA SÜRECİ (Ses Eğitimi Öncesi Etkinlikler ve Eğitim Sürecine Hazırlık)

1.BÖLÜM

EĞİTİM-ÖĞRETİM VE SES EĞİTİMİ

Giriş.....	1
Eğitim ve Öğretimle İlgili Kavramlar	2
Eğitim	2
Öğretim	3
Öğrenme	3
Öğretme	4
Öğretici/Öğretmen	4

Eğitim ve Öğretim (Müfredat) Programları.....	5
Eğitim-Öğretim Programının Kapsamı/Öğeleri	6
Hedef ve Hedef Davranışlar	6
İçerik.....	7
Öğretme-Öğrenme Süreçleri.....	8
Ölçme ve Değerlendirme Süreçleri	9
Ses ve Oluşumu	10
Sesin Oluşması İçin Gereken Koşullar ve Müzik	10
İnsan Sesi ve Oluşum Koşulları	12
İnsan Sesinin Özellikleri.....	12
Ses Eğitimi	13
Ses Eğitiminde Davranış Alanları / Ses Eğitimi Öğeleri	14
Ses Eğitimi ve Türleri	15
Şarkı Söyleme Eğitimi	15
Şan Eğitimi.....	16
Koro Eğitimi	19
Konuşma Eğitimi	19
Ses Eğitiminin Dayandığı Bilimsel Temel Alanlar	20
Ses Eğitiminin Temel İlkeleri	24
Ses Eğitimi Programları.....	26
Ses Eğitimi Programları ve Nitelikleri	27
Ses Eğitimi Programlarının Öğeleri	28
Ses Eğitimi Programlarında Hedefler ve Hedef Davranışlar	29
Ses Eğitimi Programlarının Öğretme-Öğrenme Süreci.....	31
Ses Eğitimi Programlarında İçerik ve İçerik Belirlemedeki Ölçüt ve Yaklaşımları	32
Ses Eğitimi Programlarında Ders Araç - Gereçleri ve Kaynaklar	33
Ses Eğitimi Programlarında Ölçme-Değerlendirme Süreci.....	34
Kaynaklar.....	36

2. BÖLÜM

SES EĞİTİMİNDE METOT

Ses Eğitiminde Metot.....	37
Ses Eğitiminde Öğrenme ve Öğretim İlkeleri.....	37
Ses Eğitiminde Öğrenme Ürünleri ve Öğretimi.....	40
Ses Eğitiminde Bilişsel Alan ve Aşamalı Sınıflandırma Öğrenme Ürünleri..	41
Ses Eğitiminde Duyuşsal Alan ve Aşamalı Sınıflandırma Öğrenme Ürünleri	42
Ses Eğitiminde Psikomotor / Devimsel Alan ve Aşamalı Sınıflandırma Öğrenme Ürünleri.....	43
Devimsel Beceriler ve Öğretimi	45
Ses Eğitiminin Öğretimsel Çerçevesi.....	49
Ses Eğitimi Derslikleri ve Ortam Özellikleri	52
Öğretim Sürecinde Kullanılan Araç-Gereçler	53
Ses Eğitiminde Kullanılan Ders Araçları	54
Ses Gereçleri	54
Ses Alıştırmaları.....	56
Ses Etütleri	57
Ses İçin Yazılmış Eserler.....	57
Alıştırma ve Etüt Seçimi	58
Eser Seçimi	59
Ses Eğitiminde Kullanılan Özel Öğretim Yöntem ve Teknikleri	60
Anlatım Yöntemi.....	63
Soru-Cevap Yöntemi	63
Bireysel Çalışma Yöntemi	64
Bireysel Yönetilmiş Öğretim Yöntemi.....	65
Sarmal Öğretim Yöntemi	66
Ses Eğitiminde Öğretim Teknikleri.....	63
Analiz Yoluyla Öğretim Tekniği	63
Gösteri (Demonstrasyon) / Gösterip Yaptırma Tekniği.....	70
Bireyselleştirilmiş Öğretim Tekniği.....	72
Kaynaklar.....	74

3. BÖLÜM

SES SİSTEMİNİ TANIMA VE FARKINDALIK

Ses Eğitiminde Tanıma ve Farkındalık	75
Ses Sistemini Tanıma	77
Ses Sistemi	77
Algılayan ve Denetleyen Sistem	78
İşitme Sistemi	78
Sinir Sistemi	80
Merkezi Sinir Sistemi Organları	82
Harekete Geçiren Sistem (Titreştiren Sistem)	84
Solunum Sistemi	84
Titreşen Sistem	91
Gırtlak (Larinks)	91
Yankılayan Sistem	95
Rezonatör Organ ve Bölgeler	97
Kaynaklar	99
I. Modül İçin Genel Kaynaklar	100

MODÜL II

EĞİTİM-ÖĞRETİM ETKİNLİKLERİ

(Ses Eğitimi Sürecinde Yapılacak Çalışmalar)

1. BÖLÜM

SOLUNUM ÇALIŞMALARI

Duruş (Postür) ve Solunum	105
Solunum Destek ve Kontrolü	105
Ses Üretiminde Solunum Döngüsü	105
Solunum Alıştırmaları	105
Duruş (Postür)	105
Solunum ve Önemi	106

Göğüs Solunumu	107
Yanlış Solunum	108
Doğru Solunum	109
Karın Solunumu (Abdominal Solunum).....	110
Solunum Döngüsü	115
Soluk Alma-Kullanma ve Verme	116
Soluk Alma	116
Tutma-Bekleme (Hazırlık) Atak-Kullanma	116
Atak ve Önemi	117
Atakla Fonasyon Oluşturma Süreci ve Alıştırma	119
Atak Türleri.....	120
Atak Alıştırmaları	122
Soluk Verme ve Gevşeme	122
Solunum Destek ve Kontrolü	122
Vücut Gevşetme Çalışmaları.....	124
Solunum Çalışmaları Başlangıç Aşaması	125
Çalışmaların Değerlendirilmesi.....	128
Solunum Alıştırmaları	129
Fiziksel/Vücut Alıştırmaları	129
Ses-Soluk Bağlantısı Oluşturma Alıştırmaları	140
Kaynaklar.....	141

2. BÖLÜM

SESİ ÜRETME-KULLANMA VE SÜRDÜRME ÇALIŞMALARI

Fonasyon	143
Fonasyon Türleri.....	144
Fonasyona İlişkin Bazı Sorunlar	144
Fonasyon Bitirilişleri.....	147
Rejistr Bölgesi ve Geçişleri	147
Rejistr Türleri	149
Rejistrasyon	151
Kaynaklar.....	151

3. BÖLÜM

REZONANS VE ARTİKÜLASYON

Rezonans	153
Doğal ve Şancı Rezonansları	155
Twang Ses ve Rezonansa Katkısı.....	156
Artikülasyon	157
Artikülasyon Çalışmaları.....	157
Türkiye Türkçesinde Ünlü ve Ünsüz Sesler	158
Ünlü Sesler	158
Ünsüz Sesler.....	158
Ünlü ve Ünsüz Seslerde Artikülasyon.....	160
Ulama ve Artikülasyon	161
Artikülasyonda Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	162
Kaynaklar.....	163

4. BÖLÜM

DAVRANIŞLARDA EŞGÜDÜM/KOORDİNASYON

Eşgüdüm	165
Psikomotor Davranış Kazandırma Sürecinde Eş Güdüm	166
Günlük Yaşamda Eş Güdüm	169
Müzik Yapmada Eş Güdüm.....	170
Kaynaklar.....	173

5. BÖLÜM

SES EĞİTİMİNDE TEKNİK VE YORUM ÇALIŞMALARI

Ses Eğitiminde Teknik Çalışmalar ve Önemi.....	175
Ses Teknikleri İle Yorumlamada Kullanılan Bazı Terimler	177
Mezza Di Voce (Metsa Di Voçe)	177
Legato	180
Staccato (Stakkato)	182

Marcato (Markato)	183
Glissando	184
Portamento	184
Agilite (Ajilite).....	185
Appoggiature (Apojyatür)	188
Mordant	189
Tril.....	191
Leggiero (Leççiero).....	193
Kaynaklar.....	194

6. BÖLÜM

YORUM VE MÜZİKALİTE ÇALIŞMALARI

Yorum ve Yorumlara	195
Müzikalite	198
Yorumlama İlkeleri.....	199
Müzikalite Geliştirme Çalışmaları.....	201
Kaynaklar.....	205
II. Modül İçin Genel Kaynakça	205

MODÜL III

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME-UYGULAMA ÖRNEKLERİ VE REPERTUVAR

1. BÖLÜM

SES EĞİTİMİNDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme ve Değerlendirme.....	209
Sanat Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme.....	212
Müzik Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme	213
Ses Eğitimi Sürecinde Ölçme ve Değerlendirme	214

Ses Eğitiminin Hedef Davranışları	218
Ölçme Aracının Hazırlanmasında Kullanılan Model	223
Ses Eğitiminin Öğrenme Ürünleri.....	224
Hedef Davranışların Öğrenme Ürünleri İçindeki Dağılımı.....	225
Öğrenme Ürünlerinin Puan Değerleri	230
Öğrenme Ürünlerinin Kapsam ve Puan Değerleri.....	230
Ses Eğitimi Ölçme ve Değerlendirme Ölçeği.....	235
Kaynaklar.....	237

2. BÖLÜM

UYGULAMA ÇALIŞMALARINA ÖRNEKLER ALIŞTIRMALAR-ETÜTLER

Uygulama Çalışmalarına Örnekler	239
Ses Eğitime Başlangıç ve Pekiştirme Alıştırmaları	239
İleri Ses Eğitimi İçin Alıştırmalar	260
Etütler	263
Ses Eğitimi Başlangıç Aşaması İçin Etütler	263
Pekiştirme Aşaması İçin Etütler.....	264
Kaynaklar.....	264

3. BÖLÜM

REPERTUVAR OLUŞTURMA

Repertuvar Belirlemede Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	265
Ses Eğitimi Başlangıç Aşaması İçin Repertuvar.....	266
Davranışların Pekiştirilme Aşaması İçin Repertuvar.....	270
İleri Ses Eğitimi İçin Repertuvar.....	272
Kaynaklar.....	273

4. BÖLÜM**HERKES İÇİN SES EĞİTİMİ**

Ses Eğitimi Herkese Gerekli mi?.....	275
Herkes İçin Ses Eğitiminde Önemli Hususlar.....	276
Kimler “Herkes Kapsamı” İçinde?.....	276
Çocuklarda Ses Eğitimi.....	277
Herkes İçin Ses Eğitimi Süreci	278
Sesi Konuşma ve Şarkı Söylemede Kullanma	279
Geleneksel Şarkılarda Ses Eğitimi.....	280
Geleneksel Türk Müziğinde Ses Eğitimi	284
Kaynaklar.....	286
III. Modül İçin Genel Kaynakça.....	287
ÖZGEÇMİŞ.....	291
İNDEKS.....	293

ALİŖTIRMA LİSTESİ

METİN İÇİ ALİŖTIRMA ÖRNEKLERİ

1. Hipofonksiyonel fonasyon bozukluğu giderme amaçlı örnek bir alıştırma.....	146
2. Rezonans alıştırma örneği	154
3. Twang alıştırma örneği.....	156
4. Mezza di voce alıştırma örneği.....	178
5. Marcato alıştırma örneği	184
6. Portamento alıştırma örneği	185
7. Ajilite (Agilite) alıştırma örneği.....	186
8. Ajilite (Agilite) alıştırma örnekleri.....	187
9. Appoyatür (Appogiatura) örneği	188
10. Akkaçyatura (Accaciatura) alıştırma örnekleri.....	189
11. Mordan (Mordent) alıştırma ve örnekleri	190
12. Eser içinde mordan örneği	190
13. Trill alıştırma ve örnekleri.....	192
14. Farklı trill alıştırmalar A B ve C.....	193

II. MODÜL 3. BÖLÜM ALİŞTIRMALARI

1. Tek ses üzerinde doğru ses üretme	240
2. Farklı ünsüz ve ünlülerle tek ses üzerinde doğru ses üretme	240
3. Appoggio tekniğiyle ses yayılımı, rezonans oluşturma ve legato söyleme..	241
4. İki ses üzerinde soluk ses bağlantısı	242
5. Majör üçlülerle legato alıştırması	242
6. Minör üçlülerle legato alıştırması	243
7. Dörtlü aralıkta triolelerle legato	243
8. Altılı aralıkta triolelerle legato	244
9. Arpej sesleriyle ses yayılımı ve rezonans	244
10. Arpej seslerinde soluk ses bağlantılı uzun süreli fonasyon.....	245
11. Arpej sesleri üzerinde atakla fonasyon ve ses yayılımı	245
12. Oktav aralıklı inici seslerle soluk denetimi ve eşgüdüm	246
13. Arpej seslerinde triolelerle ses yayılımı, rezonans ve legato	246
14. İnici ve çıkıcı altılı aralıktaki seslerle eşgüdüm ve legato	247
15. Tam dörtlü aralıktaki seslerle soluk ses bağlantılı legato.....	247
16. Beşli aralıklı seslerde appoggio tekniğiyle legato	247
17. İnici ve çıkıcı arpej seslerde eşgüdüm ve legato	248
18. Bir oktav içinde üçlülerle eşgüdüm ve rejistir geçişleri.....	248
19. Beşli ve altılı atlamalı seslerde eşgüdüm ve legato	249
20. Çıkıcı ve inici arpej sesleriyle eşgüdüm ve legato	249
21. Onbirli aralıktaki seslerle legato	250
22. Onikili ses aralığında üçlü beşli ve altılı atlamalarda eşgüdüm ve legato .	250
23. Oktav aralığında eşgüdüm, rejistir geçişleri ve legato	251
24. Beşli aralık içinde triolelerle eşgüdüm ve legato	251
25. Oktav içinde inici ve çıkıcı sıra seslerle eş güdüm, rejistir geçişi ve legato .	252
26. Arpej sesleriyle senkop bağlı olarak rejistir geçişleri ve legato.....	252
27. Oktav içinde inici ve çıkıcı seslerle eşgüdüm ve legato.....	253

28. Oktav atlamalı ve sıra seslerde rejistir geçişi ve legato.....	253
29. Onikili aralık içinde atlamalı seslerle eşgüdüm, rejistir geçişi ve legato ...	253
30. Beşli aralık içerisinde staccato	254
31. Altılı ses aralığında staccato	254
32. Beşli aralık içinde staccato ve legato birlikte	255
33. Arpej sesleri içinde kapalı hecelerle staccato	255
34. Arpej sesleri içindeki onaltılık değerler üzerinde artikülasyon	256
35. Bir oktav içinde rejistir geçişlerine yönelik alıştırma	256
36. Bir oktav içinde farklı seslerde rejistir geçişleri.....	257
37. Rejistir geçişlerine yönelik onaltılık değerlerle alıştırma	257
38. Dokuzlu aralıkta onaltılık değerlerle çıkıcı ve inici rejistir geçişi	258
39. Oktav atlamalı sebare rejistir geçişi	258
40. A, B, C, D Rejistir geçişlerine yönelik onaltılık değerlerle farklı alıştırmalar..	259
41. Tril yapma başlangıç alıştırması	260
42. Tril alıştırması	261
43. Acciacatura alıştırması	261
44. Tril ve appogiatura alıştırması.....	262
45. Ajilite içinde nüans alıştırması	262

MODÜL I

SES EĞİTİMİNE HAZIRLIK VE PLANLAMA SÜRECİ

1. Eğitim - Öğretim ve Ses Eğitimi
2. Ses Eğitiminde Metot
3. Ses Sistemini Tanıma Ve Farkındalık

1. Verilecek ses eğitiminin türü *şarkı söyleme eğitimi* olmalı.
2. Müzik türüne uygun üslup ve yorumlama eğitimi ise *analiz- gösterip yaptırma-tekrar-benzetim* yöntem ve teknikleriyle yapılmalı.

(Bu konularda ayrıntılı bilgiler I. Modülün 1. ve 2. Bölümlerinde verilmiştir)

Geleneksel Türk Müziğinde ses eğitimi de *iyi yorumlanmış şarkıları ilgiyle dinleyip, gözlemleyip tekrarlayarak ve seslendiren kişinin söylediğine benzeterek* gerçekleştirilir. Kendisinin o tür şarkıların seslendirilmesinde yetkinlik kazandığı düzeye geldikten sonra da artık kendi yorumlarını katarak geliştirir.

Bir bakıma meşk usulü denilebilen yöntemden farkı *ses eğitiminin temel davranışlarının kazandırılmasıyla birlikte* üslup ve yorum çalışmaları yapılmasıdır. Bir bakıma sesi ham haliyle değil, işlenmiş olarak kullanabilmeyi öğretmektir.

Özetle geleneksel şarkıların seslendirilmesinde *notaya bağlı kalınması kadar, sözel kültür ürünü olarak geleneksel söyleme biçimlerine uygun olan tavır ve üslubuyla* söylenmesi de önemlidir.

Ancak dikkat edilecek husus yapılacak çalışmaların *birebir taklit olmayıp* bireyin ses ve anatomik özellikleri başta olmak üzere müzikal yetisine göre *kendi yorumlama* stilini oluşturmaya özen gösterilmesi olduğudur.

KAYNAKLAR

- Ayaz, N., Nayir, A. (2017). Müzik Eğitimi Verilen Kurumlarda Ses Eğitiminin Uzman Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Sanat Eğitim Dergisi*, 5(2), 157-185.
- Behar, C. (1988). Osmanlıda Musiki Öğrenim ve İntikal Sistemi: Meşk. *Defter Dergisi*, 7(Aralık-Ocak), 83-108.
- Behar, C. (2015). *Osmanlı/Türk Musikisinin Kısa Tarihi*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Doğan, G. (2019). *Fado Müziğinin Yapısal Özellikleri ve Analizi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Gerçek, İ. H. (2008). Geleneksel Türk Sanat Müziğinde Meşk Sisteminden Notalı Eğitim Sistemine Geçişle İlgili Bazı Düşünceler. *AÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 38, 151-158.
- Kalyoncu, N., Özata, C. (2009). *Sözlü Aktarım Geleneği Bağlamında Çalgı Öğretimi (Bolu İli Örneği)* Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildirisi.
- Selanik, C. (1996). *Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni*. Ankara: Doruk.
- Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Yargı.
- Töreyn, A. M., Şen, G. B. (2013) Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı-Seminer “*Ses Eğitimi Yöntemlerinin Türk Sanat Müziğinde Kullanılma Durumları*” 16 Nisan 2013 Afyonkarahisar
- Yağcı, S. (2015). Türk Sanat Müziğinde Hazırlık Sınıfı Ses Eğitimi Dersi İçin Repertuvar Önerisi. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 1-19.
- Url 1. <https://docplayer.biz.tr/63466146-Sozlu-kultur-yazan-jack-goody.html> Erişim Tarihi 28.12.2020

Url 2: <https://www.researchcatalogue.net/view/27893/27894> Erişim Tarihi 9.09.2020

Url 3: <https://www.myswitzerland.com/en-gb/planning/about-switzerland/custom-and-tradition/yodeling-its-all-in-the-voice/> Erişim tarihi: 18.12.2020

III. MODÜL İÇİN GENEL KAYNAKÇA

- Arıcı, H. (1993). *İstatistik Yöntemler ve Uygulamalar*. Ankara: Meteksan.
- Ayaz, N., Nayir, A. (2017). Müzik Eğitimi Verilen Kurumlarda Ses Eğitiminin Uzman Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Sanat Eğitim Dergisi*, 5(2), 157-185.
- Bach, J. S. (?). *Geistliche Lieder und Arien Nr:2817-4738*. Breitkopf &Härtel.Wiesbaden
- Barthélémy, Y. (1984). *la Voix Libérée*. Paris: Robert Laffont.
- Baykul, Y. (1999). *Ülkemizde Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Uygulamaları Hakkında Bazı Düşünceler*. Eğitimde Yansımalar V 21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu Bildirisi, Ankara.
- Behar, C. (1988). Osmanlıda Musiki Öğrenim ve İntikal Sistemi: Meşk. *Defter Dergisi*, 7(Aralık-Ocak), 83-108.
- Behar, C. (2015). *Osmanlı/Türk Musikisinin Kısa Tarihi*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Binbaşıoğlu, C. (1983). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Binbaşıoğlu.
- Billaudot, G. (?). (Editeur) *Le Solfege Contemporain en cinq volumes*. 14.rue de l'Echiquier Paris.
- Bordogni, M. (1949). *3 Esercizi E 12 Nuovi Vocalizzi Op:8*. Milano: Ricordi.
- Bordogni, M. (?). *12 Vokalisieren No:2254*. Leipzig: C.F. Peters.
- Brahms, J. (?). *Deutsche Volkslieder Band II* 649 N. Simrock. Hamburg-London: Elite.
- Brahms, J. (?). *Ausgewählte Lieder- Romanzen aus Tiecks Magelone Op:33* Nr: 10082-10190 Peters.
- Concone, G. (1989). *50 Lezioni Op: 9* G. Milano: C.F. Peters.
- Concone, G. (?). *40 Leçons de Chant Op: 17*. Leibzig: Peters.
- Demirel, Ö. (2012). *Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem.
- Doğan, G. (2019). *Fado Müziğinin Yapısal Özellikleri ve Analizi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Dörffel, A. (1980). *Arien Album Berühmte Arien für Sopran* (Neu Revidiert von Kurt Soldan) Nr: 734. Frankfurt: C.F Peters.
- Dörffel, A. (2000). *Arien Album Berühmte Arien für Mezzo =Sopran* (Neu Revidiert von Kurt Soldan) Nr:794. Frankfurt: C.F Peters.
- Dörffel, A. (2000). *Arien Album Berühmte Arien für Alt* (Neu Revidiert von Kurt Soldan) Nr:735. Frankfurt: C.F Peters.
- Dörffel, A. (2000). *Arien Album Berühmte Arien für Tenor* (Neu Revidiert von Kurt Soldan) Nr:736. Frankfurt: C.F Peters.
- Dörffel, A. (2000). *Arien Album Berühmte Arien für Bariton und Bass* (Neu Revidiert von Kurt Soldan) Nr:737. Frankfurt: C.F Peters.
- Dvorak, A. (1986). *Biblische Lieder Op. 99*. Praha: Edition Supraphon.
- Dvorák, A. (1909). *Op. 55 Zigeunermelodien* N. Simrock London-Hamburg.
- Earhart, W. and Birge, E. (1956). *Songs of Stephen Foster* ABD: University of Pittsburgh Press.
- Egüz, S. (?). *(Ses İçin) Piyano Eşlikli Halk Türküleri I*. Ankara: Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü Yayınları.
- Egüz, S. (1978). *Piyano Eşlikli Okul Şarkıları*. İstanbul: Helvacıoğlu.
- Egüz, S. (1979). *Piyano Eşlikli Halk Türküleri II*. İstanbul: Helvacıoğlu.
- Franz, R. (?). *Ausgewählte Lieder*. Leipzig: C. F. Peters.
- Friedlaender, M. (?). *Sammlung Berühmter Lieder* (Ausgabe für Hohe Stimme). C. F Peters.
- Friedlaender, M. (1928). *Schubert, F. Gesänge Band II* Nr: 7610. Frankfurt. London.New York: C. F. Peters.
- Friedlaender, M. (?). *Schubert, F. Gesänge Band V* Nr: 792. Leipzig: C. F. Peters.
- Friedlaender, M. (?). *Beethoven, L. V. Ausgewählte Lieder*. Leipzig: C. F. Peters.

- Friedlaender, M. (?). *Schubert Gesänge Album Band I* Nr: 20 a New York-London-Frankfurt: Edition Peters.
- Garcia M. (1847). *Traite Complet de l'Art du Chant*. Paris. <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b52502455v/f7.item.zoom> Erişim Tarihi: 19.11.2020
- Gerçek, İ. H. (2008). Geleneksel Türk Sanat Müziğinde Meşk Sisteminden Notalı Eğitim Sistemine Geçişle İlgili Bazı Düşünceler. *AÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, **38**, 151-158.
- Grieg, E. (?). *Ausgewählte Lieder* Nr:3208 a Frankfurt. London. New York: C. F. Peters.
- Kagen, S. (1956). *Faure 30 Songs for Voice and Piano*. New York: International Musik Company.
- Kalyoncu, N., Özata, C. (2009). *Sözlü Aktarım Gelenegi Bağlamında Çalgı Öğretimi (Bolu İli Örneği)* Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildirisi.
- Lohmann, P. (1942). *Das Lied im Unterricht* B. Schott's Söhne Mainz
- Losse, P. (?). *Felix Mendelssohn-Bartholdy Ausgewählte Lieder* Nr: 4570 Frankfurt.London.New York: C. F. Peters
- Losse, P. (?). *Unterrichtslieder* (Sopran oder Tenor). Leipzig: Peters.
- Losse, P. (?). *Unterrichtslieder* (Alt oder Bass). Leipzig: Peters.
- Losse, P. (?). *Unterrichtslieder Eine Sammlung von 60 beliebten Liedern* (Ausgabe für Hohe Stimme). Leipzig: Peters.
- Losse, P. (1959). und Lux, K. *Tschaikowski, P. I. Ausgewählte Lieder* Nr: 4651. Leipzig: Peters.
- Losse, P. (?). *Unterrichtslieder Eine Sammlung von 60 beliebten Liedern* (Ausgabe für Tiefe Stimme). Leipzig: Peters.
- Lütgen, B. (?). *Die Kunst der Khefertigkeit* 20 tagliche Übungen Band I Leipzig: C.F Peters.
- Lütgen, B. (?). *Khefertigkeit* Band II Nr:2131. Leipzig: Peters.
- Miller, R. (1990). *La StructSure du Chant* (Broché).
- Mozart, W. A. (1956). *Lieder Neue Ausgabe* Nr: 4699 b. Leipzig: Peters.
- Mörike, E. (?). *Eine Singstimme und Klavier von Hugo Wolf* Nr: 8961-8962. Leipzig: C. F. Peters.
- Parisotti, A. (1988). *Arie Antiche a Una Voce per Canto e Pianoforte volume secondo*. Milano: Ricordi.
- Parisotti, A. (1988). *Arie Antiche a Una per Canto e Pianoforte volume terzo*. Milano: Ricordi.
- Parisotti, A. (1989). *Arie Antiche ad Una Voce per Canto e Pianoforte volume primo*. Milano: Ricordi.
- Phanofka, H. (1996). *24 Vocalizzi per Soprano, Mezzosoprano o Tenore*. Milano: Ricordi.
- Phillips, P. S. ve Jost, M. (2010). *Le Chant Pour les Nuls*. Paris: First Gründ.
- Rondeleux, L. J. (1974). *Trouver sa Voix*. Paris: Seuil.
- Selanik, C. (1996). *Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni*. Ankara: Doruk.
- Senemoğlu, N. (2013). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuraldan Uygulamaya*. Ankara: Yargı.
- Schumann, R. (?). *Sämtliche Lieder Band I* Corporation Nr: 9307. New York-London-Frankfurt: C. F. Peters.
- Sökmen, R. ve Sökmen, M. (1989). *Ses Bilgisi ve Sanatı Ses Sanatçısının El Kitabı*. 2. Kitap. Ankara:?
- Sönmez, V. (1986). *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*. Ankara: Adım.
- Tekin, H. (1979). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Mars.
- Töreyn, A. M. (1998). *Türkiye Türkçesi Dilbilgisi Yapısının Şan Eğitimi Amaç, İlke ve Teknikleri Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Töreyn, A. M. (2008). *Ses Eğitimi Temel Kavramlar İlkeler Yöntemler*. Ankara: Sözkese.
- Töreyn, A. M. (Mart, 2016). *Ses Eğitiminde Güncel Yaklaşımlar*. 1. Uluslararası İletişim Edebiyat Müzik ve Sanat Çalışmalarında Güncel Yaklaşımlar Kongresi Bildirisi, Kocaeli.
- Uçan, A. (1994). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*. Ankara: MAY.
- Umuzdaş, M. S. (2012). Pişano Eğitiminde Süreç ve Ürün Değerlendirilmesinin Öğrencilerin Erişim Düzeylerine Etkisi. *GEFAD / GUJGEF* **32** (1), s. 171-183.

- Vaccari, N. (1942). *Praktische Schule des Italienischen Gesanges*. Frankfurt. London. New York: C. F. Peters.
- Vaccari, N. (1946). *Practical Method* Milano: Ricordi.
- Webern, A. (1901). *Eight Early Songs*. Boosey&Hawkes New York: Carl Fischer INC.
- Wolf, H. (?). *Ausgewählte Lieder Nr:114*. B. Schott's Söhne/Mainz
- Yağcı, S. (2015). Türk Sanat Müziğinde Hazırlık Sınıfı Ses Eğitimi Dersi İçin Repertuvar Önerisi. *AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 1-19.
- İnternet Kaynakları:
- Url1: <https://slideplayer.biz.tr/slide/1908567/>. Erişim Tarihi: 10.08.2020
- Url2 :<http://acikerisim.pau.edu.tr/> Erişim Tarihi: 26.07.2020
- Url3:<http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1174-published.pdf> Erişim Tarihi: 13.09.2020
- Url4: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> Erişim Tarihi: 17.09.2020
- Url 1. <https://docplayer.biz.tr/63466146-Sozlu-kultur-yazan-jack-goody.html> Erişim Tarihi 28.12.2020
- Url 2. <https://www.myswitzerland.com/en-gb/planning/about-switzerland/custom-and-tradition/yodeling-its-all-in-the-voice/> Erişim tarihi: 18.12.2020